

УДК 159.9:351.741

Вікторія Ігорівна ЄВТУШЕНКО,
*аспірант кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)*

ХАРАКТЕР ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ДЕТЕРМІНАНТА ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Наголошено, що правоохоронна діяльність накладає відбиток на індивідуально-психологічні характеристики особистості поліцейського, що впливає на процес, результат та індивідуальний стиль їх діяльності, і навпаки. Підкреслено значення і необхідність формування індивідуального стилю професійної діяльності поліцейських і створення узагальненої професійно-психологічної моделі особистості правоохоронців, що істотно впливає на важливість процесу професійно-психологічного відбору кандидатів на службу в Національній поліції України.

Проблему нашого дослідження зумовило те, що зрозуміти формування характеру можна лише виходячи з історії розвитку взаємодії особистості з її соціальним середовищем, а специфічний характер правоохоронної діяльності накладає відбиток на індивідуально-психологічні характеристики особистості поліцейського, що й визначає необхідність її постійного наукового дослідження.

У зв'язку з цим дуже важливо, щоб поліцейські могли сформувати власну манеру діяння, яка б дозволила їм розвинути професійно важливі якості особистості. Такою індивідуальною манерою є індивідуальний стиль професійної діяльності, що і розглядається нами як важлива умова ефективної діяльності з урахуванням своїх власних характерологічних особливостей.

Сучасними дослідниками, які вивчають особливості діяльності правоохоронців та проблеми особистості у різних фахових напрямках ОВС є: Д. О. Александров, В. Г. Андросюк, В. І. Барко, А. В. Гайдашук, Л. І. Казміренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. І. Кондюкова, О. М. Корнєв, О. М. Кретчак, О. І. Кудерміна, Т. В. Матієнко, Л. І. Мороз, І. М. Охріменко та інші.

У нашій роботі індивідуальний стиль професійної діяльності поліцейських розглядається як стратегія поведінки в трудовій діяльності, детермінована індивідуальними й типовими особливостями суб'єктів діяльності [1, с. 100–108].

Динаміка трансформацій особистісної сфери поліцейських на різних рівнях та етапах професійної діяльності може проявлятися по-різному, через те, що кожен співробітник Національної поліції наділений своїми унікальними та неповторними особливостями характеру, які, з однієї сторони є чинником становлення індивідуального стилю професійної діяльності поліцейських, а з іншої – формуються і розвиваються в індивідуальному стилі діяльності поліцейського в процесі професіогенезу.

Цінність і унікальність особистості не відкидають, а передбачають наявність її особливої структури [2, с. 3–13]. Однією з найусталеніших у психології є структура особистості, розроблена О. Г. Ковальовим, де основними її складовими є: самосвідомість, спрямованість, здібності, характер і темперамент.

Ми вважаємо, що розвиток характеру нерозривний з розвитком інших компонентів особистості, а всі складові особистості розвиваються синхронно та в найтіснішому взаємозв'язку. Надалі ми будемо свідомо обмежувати свою задачу і акцентувати свою увагу на таких структурних складових як: характер та темперамент. Адже включаючись в розвиток характеру, властивості темпераменту змінюються, а це суттєво впливає на оволодіння професійною діяльністю та індивідуальний стиль діяльності загалом.

Темперамент – динамічна характеристика особистості в усіх її дієвих проявах і чуттєва основа характеру [3, с. 42].

Згідно з С. Д. Максименком та В. О. Соловієнком, «...характер – це сукупність стійких індивідуально-психологічних властивостей людини, які виявляються в її діяльності та суспільній поведінці, у ставленні до колективу, до інших людей, праці, навколишньої дійсності та самої себе» [4, с. 241].

Говорячи про структуру особистості поліцейського, слід відштовхуватися не просто від загальних типових структурних компонентів, а й від конкретних рис, які визначають спершу задатки потенційної готовності до служби, а в подальшому й формування професійно значущих якостей [5, с. 58–66].

Риси характеру – це ті суттєві властивості людини, з яких з певною логікою і внутрішньої послідовністю випливає певна лінія та стратегія поведінки [3, с. 53].

Торкаючись проблем конкретизованих психологічних характеристик особистості правоохоронця, слід сказати, що в сучасній спеціальній та загальній літературі пропонується широкий спектр переліків професійно значущих якостей. На нашу думку, у сучасних умовах для працівників Національної поліції України важливими особистісними якостями, які суттєво впливають на індивідуальний стиль професійної діяльності, є [1, с. 100–108]:

I. *Емоційно-вольові якості* (емоційна стійкість у стресових ситуаціях, наполегливість, відповідальність, ініціативність, рішучість, високий рівень самоконтролю, стресостійкість, впевненість, високий рівень розвитку адаптаційних можливостей та самоконтролю, схильність до ризику та високої активності, витривалість, дисциплінованість тощо).

II. *Індивідуально-характерологічні якості* (екстравертованість, стеничний тип реагування, прагнення до лідерства, суперництва, домінування, самостійності в прийнятті рішень і дій, здатність до невимушеності в спілкуванні, організаційність, енергійність, професійний артистизм, гнучкість та здатність до рольової поведінки, достатній рівень розвитку

інтуїції, комунікативність, відкритість у спілкуванні, тенденція до само-реалізації та саморозвитку, спонтанність поведінки тощо).

Отже, такі ракурси надають можливість обґрунтування та вдосконалення психодіагностичного інструментарію в процесі професійно-психологічного відбору і створення узагальненої професійно-психологічної моделі особистості правоохоронців, що відкриває перспективи оптимізації організації професійно-психологічного відбору кандидатів на службу в Національній поліції України, а також дає змогу запропонувати психокорекційні заходи характерологічних детермінант індивідуального стилю діяльності поліцейського в процесі професійно-психологічного супроводження.

Список бібліографічних посилань

1. Євтушенко В. І. Характер у структурі детермінант індивідуального стилю діяльності поліцейського. *Юридична психологія*. 2019. № 2 (25). С. 100–108.
2. Максименко С. Д., Мул С. А. Структура особистості: теоретико-методологічний аспект. *Проблеми сучасної психології*. 2009. Вип. 6, ч. 1. С. 3–13.
3. Психология индивидуальных различий : учеб. пособие / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, В. Я. Романова. М. : ЧеРо, 2000. 776 с.
4. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія. Київ : Рефл-Бук, 2000. 528 с.
5. Александров Д. О. Особливості дослідження структурних компонентів особистості працівника ОВС. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна*. 2014. Вип. 1. С. 58–66.

Отримано 26.02.2020

УДК 159.9:343.98

Ольга Анатоліївна ГЕРАСИМЕНКО,

старший науковий співробітник сектору лінгвістичних та психологічних досліджень лабораторії почеркознавчих, лінгвістичних, психологічних і мистецтвознавчих досліджень Харківського науково-дослідного інституту судових експертиз ім. Засл. проф. Н. С. Бокаріуса, аспірантка кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-1447-6101>

ОСОБИСТІСНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ЖИТТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Наполягається, що ідентичність відноситься до сфери самосвідомості особистості і являє собою узагальнення людських реакцій на думку про неї оточуючих. Показано, що внутрішньою, динамічною структурою, яка самоутворюється, що забезпечує відчуття цілісності, безперервності і тотожності особистості, і пов'язується з наявністю в людини чіткого самовизначення, що включає вибір цілей, цінностей і переконань, якими людина слідує в житті.